

Література

1. Договір про Європейський Союз: Договір Європ. Союзу від 07 лют. 1992 р. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/153773_595905 (дата звернення: 24.04.2023).

2. Літра Л. Процедура прийняття до ЄС нових держав-членів. Перспектива розширення ЄС. 2016. URL: <http://studies.in.ua/pravo-es.html>.

3. Ковалів М.В., Тимчишин Т.М., Ніканорова О.В. Основи права Європейського Союзу: навч. посіб. Львів: Львівський держ. ун-т внутрішніх справ, 2020. 212 с.

УДК 342.9(043.2)

Погосян Р.Е., здобувач вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Науково-дослідний інститут публічного права, м. Київ, Україна

ТЕРМІНОСИСТЕМА ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ

Логічно вважати, що більш загальним щодо поняття «ветеран війни» є поняття «ветеран». Передусім необхідно зазначити, що легальні та доктринальні визначення ветерана в правовому дискурсі принципово відрізняються, причому на інтерпретацію змісту останніх істотно впливає пануюча у тій чи іншій країні правова культура і відповідно певні моделі статусу ветерана.

Незважаючи на різні культурно-історичні моделі статусу ветерана, що існують в різних країнах, у державах членах НАТО здебільше на доктринальному рівні дотримуються легального поняття ветерана, закріпленого в розділі 38 Кодексу федеральних нормативних актів США. Відповідно до цього акту ветераном є особа, котра дійсно пройшла військову, військово-морську або військово-повітряну службу та була демобілізована або звільнена від служби, але за умови, що військовослужбовець не був звільнений з ганьбою [1]. Тому при проведенні наукових досліджень на міжнародному рівні використовується саме «американізоване» поняття «ветеран» у значенні колишнього члена збройних сил будь-якого типу військ із різною тривалістю служби, який пройшов базове навчання і був звільнений (демобілізований) з армії внаслідок завершення терміну служби або за станом здоров'я [2].

Умовно узагальнюючи доктринальні правові поняття, пов'язані з статусом ветерана, зазначимо, що найвищу сходинку в цій терміносистемі посідає поняття «особа, яка має певні заслуги перед державою і тому потребує соціального захисту». Наступну ланку в цій ієрархії понять займає термін «ветеран», яким, зазвичай позначається шанована особа, яка

має значний досвід у певній професії чи галузі, в тому числі й у військовій. Своєю чергою, це загальне поняття спеціалізується поняттям «військовий ветеран», який є колишнім військовослужбовцем. Військовий ветеран, який безпосередньо брав участь у війні (збройному конфлікті), визначається як «ветеран війни». На нижчих рівнях цієї терміносистеми національні розбіжності є значно істотнішими і тому поширювати ці рівні на всі, або більшість правових систем не уявляється можливим.

За чинним законодавством України виокремлюються такі категорії ветеранів, що мають однаковий правовий статус. До неї належать ветерани військової служби, Національної поліції України, податкової міліції, Бюро економічної безпеки України, державної пожежної охорони, Державної кримінально-виконавчої служби України, служби цивільного захисту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України тощо.

Такими ветеранами визнаються громадяни України:

1) які бездоганно прослужили 25 і більше років у календарному або 30 та більше років у пільговому обчисленні (з яких не менше 20 років становить вислуга в календарному обчисленні) і звільнені в запас або у відставку відповідно до законодавства України або колишнього Союзу РСР чи держав СНД;

2) особи з інвалідністю I та II групи, інвалідність яких настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, пов'язаних з виконанням обов'язків військової служби, служби у військовому резерві під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі й стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, чи при виконанні службових обов'язків по охороні громадського порядку, боротьбі із злочинністю та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

3) особи з інвалідністю I та II групи, інвалідність яких настала внаслідок захворювання, одержаного в період проходження служби, які мають вислугу 20 років і більше;

4) військові пенсіонери, нагороджені медаллю «Ветеран Збройних Сил СРСР» за законодавством колишнього Союзу РСР;

5) які бездоганно прослужили на військовій службі 20 і більше років у календарному або 25 та більше років у пільговому обчисленні і звільнені з військової служби у зв'язку з реформуванням Збройних Сил України [3].

Особливий зміст має легальне поняття «ветеран війни» відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 22 жовтня 1993 року, № 3551-ХІІ.

З огляду на те, що встановлення правового статусу ветеранів війни

має давню історію, деякі поняття не є достатньо узгодженими з положеннями базового Закону від 22 жовтня 1993 року № 3551-XII. Так, при проведенні соціологічних досліджень активно використовується поняття *ветеран антитерористичної операції (АТО) чи операції об'єднаних сил (ООС) (ветеран АТО/ООС)* у значенні військовослужбовець, який брав участь в антитерористичній операції чи операції об'єднаних сил, захищав територіальну цілісність України та був демобілізований у зв'язку із закінченням терміну служби або за станом здоров'я незалежно від терміну проходження служби та роду військ [4]. Все це вимагає вдосконалення терміносистеми правового захисту ветеранів війни як на законодавчому, так і на доктринальному рівнях.

Література

1. Code of Federal Regulations. The U.S. National Archives and Records Administration (2020). URL: <http://www.archives.gov/federal-register/cfr>.
2. Smith R.T., True G. (2014). Warring identities: Identity conflict and the mental distress of American veterans of the wars in Iraq and Afghanistan. *Society and Mental Health*, 4, 147–161. doi:10.1177/2156869313512212.
3. Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ, ветеранів Національної поліції і деяких інших осіб та їх соціальний захист: Закон України від 24 бер. 1998 р. № 203/98-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 40-41. Ст. 249. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/203/98-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Артеменко А.Б., Батаєва К.В. Мілітарна ідентичність та соціальна адаптація ветеранів АТО/ООС: монографія. Харків: Вид-во ХГУ «НУА», 2022. С. 26-27.

УДК 342.9(043.2)

Соцька А.М., к.ю.н.,
заступник завідувача відділу Офісу Президента України,
старший викладач, Національна академія статистики,
радник Голови Національної Асамблеї людей з інвалідністю України,
м. Київ, Україна

ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДСТАВ ВІДМОВИ ОСОБИ У ПРИЗНАЧЕННІ ЇЇ ОПІКУНОМ ПОВНОЛІТНЬОЇ ОСОБИ

Правові засади призначення особи опікуном повнолітньої недієздатної особи визначено статтями 60, 63 та 64 Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ) [2].

Положення з цього питання містяться також у Правилах опіки та піклування, затверджених наказом Державного комітету України у